

การบัญชีเบื้องต้น

(Basic Accounting)

การบัญชีเบื้องต้น (Basic Accounting)

กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน

ISBN 978-616-495-289-8

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2567

จำนวนที่พิมพ์ 5,000 เล่ม

เรียบเรียงโดย
นันท์ ศรีสุวรรณ

จัดพิมพ์และจัดจำหน่าย โดย...

วังอักษร

บริษัทวังอักษร จำกัด

69/3 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

โทร. 0-2472-3293-4 Mobile 08-8585-1521

e-mail : wangaksorn9@gmail.com

Facebook : สำนักพิมพ์ วังอักษร

www.wangaksorn.com

Line ID : wangaksorn

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2565

โดยบริษัท วังอักษร จำกัด ห้ามนำส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ไปทำซ้ำ
ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ไม่ว่ารูปแบบใด ๆ นอกจากได้รับอนุญาต

เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าจากทางบริษัทฯ เท่านั้น

ชื่อและเครื่องหมายการค้าอื่น ๆ ที่อ้างอิงในหนังสือฉบับนี้

เป็นสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของแต่ละราย

โดยบริษัท วังอักษร จำกัด มิได้อ้างความเป็นเจ้าของแต่อย่างใด

FREE
e-book

แอดไลน์
ในรูป QR Code

ตารางกำหนดการจัดการเรียนรู้

วิชา การบัญชีเบื้องต้น

(Basic Accounting)

ครั้งที่	รายการ		จำนวนชั่วโมง		
	บทเรียนที่	ปฏิบัติ	ท	ป	รวม
1	บทเรียนที่ 1 หลักการบัญชี สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ	กิจกรรมที่ 1.1 กิจกรรมที่ 1.2	2	2	4
2	บทเรียนที่ 2 การวิเคราะห์รายการค้า	กิจกรรมที่ 2.1 กิจกรรมที่ 2.2 กิจกรรมที่ 2.3 กิจกรรมที่ 2.4	2	2	4
3	บทเรียนที่ 3 การบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป	กิจกรรมที่ 3.1	2	2	4
4	บทเรียนที่ 4 การบันทึกรายการในสมุดบัญชีแยกประเภท	กิจกรรมที่ 4.1	2	2	4
5 – 6	บทเรียนที่ 5 งบทดลองและกระดาษทำการ	กิจกรรมที่ 5.1 กิจกรรมที่ 5.2	4	4	8
7 – 9	บทเรียนที่ 6 งบการเงิน	กิจกรรมที่ 6.1 กิจกรรมที่ 6.2 กิจกรรมที่ 6.3 กิจกรรมที่ 6.4	6	6	12
10 – 13	บทเรียนที่ 7 การปรับปรุงบัญชีและงบทดลองหลังการปรับปรุง	กิจกรรมที่ 7.1 กิจกรรมที่ 7.2 กิจกรรมที่ 7.3 กิจกรรมที่ 7.4 กิจกรรมที่ 7.5 กิจกรรมที่ 7.6 กิจกรรมที่ 7.7	8	8	16
14 – 17	บทเรียนที่ 8 การบันทึกรายการปิดบัญชีและสมุดเงินสด 2 ช่อง	กิจกรรมที่ 8.1 กิจกรรมที่ 8.2 กิจกรรมที่ 8.3 กิจกรรมที่ 8.4 กิจกรรมที่ 8.5 กิจกรรมที่ 8.6 กิจกรรมที่ 8.7	8	8	16
18	ประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา		2	2	4
รวม			36	36	72

คำนำ

บริษัท วังอักษร จำกัด ได้จัดทำหนังสือวิชา **การบัญชีเบื้องต้น (Basic Accounting)** เพื่อใช้บูรณาการและประกอบการเรียนการสอน ตามหลักสูตรอาชีวศึกษา (สอศ.) หลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) และหลักสูตรอุดมศึกษา ผู้สนใจในการพัฒนาการเรียนรู้และทักษะ

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ แบบฝึกหัด แบบทดสอบคู่ขนาน มีจุดประสงค์ในการยกระดับผู้เรียนให้เรียนทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสิทธิภาพ และการประยุกต์ใช้ได้จริง โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยในการทำงาน เพื่อสร้างสมรรถนะตามความต้องการของสถานประกอบการ เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น **8 บทเรียน** คือ **บทเรียนที่ 1 หลักการบัญชี สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น** **บทเรียนที่ 2 การวิเคราะห์รายการค้า** **บทเรียนที่ 3 การบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป** **บทเรียนที่ 4 การบันทึกรายการในสมุดบัญชีแยกประเภท** **บทเรียนที่ 5 งบทดลองและกระดาษทำการ** **บทเรียนที่ 6 งบการเงิน** **บทเรียนที่ 7 การปรับปรุงบัญชีและงบทดลองหลังการปรับปรุง** และ **บทเรียนที่ 8 การบันทึกการปิดบัญชีและสมุดเงินสด 2 ช่อง**

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่ทันสมัยตามแผนการพัฒนาศึกษาด้านสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐานด้านการบัญชี สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลลัพธ์การเรียนรู้และสมรรถนะตามหลักสูตร

นันท์ ศรีสุวรรณ

สารบัญ

บทเรียนที่ 1 หลักการบัญชี สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น 1

1.1 ความหมายสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น	2
1.2 การเขียนตัวเลขในการบันทึกบัญชี	7
1.3 สมการบัญชี	8
1.4 ยอดสมดุลแสดงในงบฐานะการเงิน	10
กิจกรรมที่ 1.1	14
กิจกรรมที่ 1.2	15
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 1	16

บทเรียนที่ 2 การวิเคราะห์รายการค้า 18

2.1 รายการค้า	19
2.2 การวิเคราะห์รายการค้า	24
2.3 การบันทึกรายการค้าตามหลักบัญชีคู่ของธุรกิจบริการ	29
2.4 การตั้งชื่อบัญชี	34
กิจกรรมที่ 2.1	36
กิจกรรมที่ 2.2	37
กิจกรรมที่ 2.3	38
กิจกรรมที่ 2.4	39
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 2	40

บทเรียนที่ 3 การบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป 43

3.1 สมุดบันทึกการขึ้นต้น	44
3.2 รูปแบบของสมุดรายวันทั่วไป	45
3.3 รายการเปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป	46
3.4 หลักการบันทึกการรายการค้าในสมุดรายวันทั่วไป	48
กิจกรรมที่ 3.1	52
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 3	57

บทเรียนที่ 4 การบันทึกรายการในสมุดบัญชีแยกประเภท 59

4.1 ความหมายและชนิดของสมุดบัญชีแยกประเภท	60
4.2 รูปแบบของบัญชีแยกประเภท	60
4.3 ประเภทของบัญชีแยกประเภท	61
4.4 การจัดหมวดบัญชี	62
4.5 หลักการบันทึกบัญชีแยกประเภท	63
กิจกรรมที่ 4.1	75
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 4	78

บทเรียนที่ 5 งบทดลองและกระดาษทำการ 80

5.1 ความหมาย รูปแบบและประโยชน์ของงบทดลอง	81
5.2 การหายอดคงเหลือในบัญชีแยกประเภทด้วยดินสอ	82
5.3 การหาข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในงบทดลอง	85
5.4 ความหมาย รูปแบบและประโยชน์ของกระดาษทำการ	86
5.5 หลักการจัดทำกระดาษทำการ	87
กิจกรรมที่ 5.1	91
กิจกรรมที่ 5.2	97
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 5	100

บทเรียนที่ 6 งบการเงิน 102

6.1 ความหมาย รูปแบบและประโยชน์ของงบการเงิน	103
6.2 หลักการจัดทำงบการเงิน	107
กิจกรรมที่ 6.1	112
กิจกรรมที่ 6.2	113
กิจกรรมที่ 6.3	114
กิจกรรมที่ 6.4	115
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 6	116

7.1 การปรับปรุงค่าใช้จ่ายค้ำจ่าย	119
7.2 การปรับปรุงรายได้ค้ำรับ	120
7.3 การปรับปรุงค่าใช้จ่ายล่วงหน้า	121
7.4 การปรับปรุงรายได้รับล่วงหน้า	124
7.5 การปรับปรุงค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์	130
7.6 การปรับปรุงวัสดุสิ้นเปลืองใช้ไป	133
7.7 การปรับปรุงหนี้สงสัยจะสูญ	134
7.8 งบทดลองหลังรายการปรับปรุง	145
กิจกรรมที่ 7.1	148
กิจกรรมที่ 7.2	149
กิจกรรมที่ 7.3	150
กิจกรรมที่ 7.4	151
กิจกรรมที่ 7.5	152
กิจกรรมที่ 7.6	153
กิจกรรมที่ 7.7	155
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 7	156

8.1 ความหมายและหลักการปิดบัญชี	159
8.2 การบันทึกรายการปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไปและบัญชีแยกประเภท	161
8.3 งบทดลองหลังปิดบัญชี	167
8.4 วงจรบัญชี	167
8.5 สมุดเงินสด 2 ช่อง	168
กิจกรรมที่ 8.1	178
กิจกรรมที่ 8.2	179

กิจกรรมที่ 8.3	182
กิจกรรมที่ 8.4	183
กิจกรรมที่ 8.5	184
กิจกรรมที่ 8.6	185
กิจกรรมที่ 8.7	186
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 8	187

 คำศัพท์ประจำบทเรียน	189
---	-----

 บรรณานุกรม	192
--	-----

uniเรียนที่

1

หลักการบัญชี สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของ

หัวเรื่องหลัก

- 1.1 ความหมายสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของ
- 1.2 การเขียนตัวเลขในการบันทึกบัญชี
- 1.3 สมการบัญชี
- 1.4 ยอดสมดุลแสดงในงบฐานะการเงิน

สแกนเพื่อดู
e-book
4 สี

ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับบทเรียน

ใช้หลักการวิธีการบันทึกบัญชีธุรกิจบริการเจ้าของคนเดียวได้

แนวคิดหลัก

การบัญชี เป็นศิลปะของการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และทำสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน

ความรู้และเข้าใจหลักการบัญชีเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของ ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการธุรกิจบริการ เพื่อใช้บันทึกบัญชีและวิเคราะห์ธุรกิจของกิจการได้อย่างถูกต้อง

สมการบัญชีใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของ ซึ่งจะต้องมีความสมดุลกันอยู่เสมอ ส่วนงบฐานะการเงิน เป็นรายงานสรุปให้ทราบถึงฐานะทางการเงินของบุคคลหรือกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งว่ามีสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของเป็นจำนวนเท่าใด

สมรรถนะการเรียนรู้

แสดงความรู้เกี่ยวกับหลักการบัญชีและสมการบัญชี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายความหมายของการบัญชี สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของได้ถูกต้อง
2. ระบุวิธีการเขียนตัวเลขในการบันทึกบัญชีได้ถูกต้อง
3. อธิบายสมการบัญชีได้ถูกต้อง
4. จำแนกประเภทและขั้นตอนการทำงานงบฐานะการเงินได้ถูกต้อง
5. ประยุกต์ใช้หลักการบัญชีบันทึกรายการคำนวณสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของได้ถูกต้อง

เนื้อหาสาระ

การบัญชีเป็นการบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นตามลำดับก่อนหลัง แยกตามประเภทรายการค้า โดยบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีและสมการบัญชีที่ถูกต้อง จะทำให้เจ้าของกิจการทราบผลการดำเนินงาน ผลกำไรขาดทุน และยังใช้ฐานะการเงินเป็นรายงานสรุปฐานะการเงินของกิจการได้อย่างชัดเจน

1.1 ความหมายสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ

1.1.1 ความหมายของการบัญชี

บัญชีโดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ให้คำจำกัดความของ **การบัญชี** ดังนี้

การบัญชี (Book-keeping) หมายถึง ศิลปะของการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และทำสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชี คือ การให้ข้อมูลทางการเงินซึ่งเป็นประโยชน์ต่อบุคคลหลายฝ่ายและผู้สนใจในกิจกรรมของกิจการ

สถาบันผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของอเมริกา (The American Institute of Certified Public Accountants : AICPA) ให้ความหมายของ **การบัญชี** ดังนี้

การบัญชี เป็นศิลปะของการบันทึก จัดประเภท และสรุปรายการที่สำคัญของการเงิน และเหตุการณ์ซึ่งอย่างน้อยที่สุดบางส่วนเกี่ยวข้องกับการเงินและแสดงผลให้ทราบ

วิชาการบัญชี หมายถึง การบันทึกรายการค้าและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันที่จะทำให้สามารถบันทึกการรายการนั้น ๆ ได้

จากคำจำกัดความข้างต้นพอสรุปได้ดังนี้ **การบัญชี** หมายถึง การจดบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับ - จ่ายเงิน หรือสิ่งของที่กำหนดมูลค่าเป็นเงินไว้เป็นหลักฐานไว้ในสมุดบัญชีอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดแยกประเภทต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบถูกต้องตามหลักการ และแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกิจการในระยะเวลานึงได้ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน ตลอดจนการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานนั้น ซึ่งการบัญชีนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาการบัญชี (Accounting)

1.1.2 ความหมายของสินทรัพย์

สินทรัพย์ (Assets) หมายถึง ทรัพยากรที่อยู่ในความควบคุมของกิจการซึ่งเป็นผลมาจากเหตุการณ์ในอดีต ไม่ว่าจะมาจากการซื้อ การผลิต หรือการรับบริจาคก็ตาม แต่ต้องไม่รวมถึงรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การทำสัญญาซื้อสินค้าล่วงหน้า เป็นต้น โดยที่กิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตจากทรัพยากรนั้น หมายความว่า ทรัพยากรนั้นต้องก่อให้เกิดกระแสเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสดแก่กิจการไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เช่น การใช้สินทรัพย์เพื่อผลิตสินค้าหรือให้บริการ การนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ไปแลกเปลี่ยนกับสินทรัพย์อื่น การนำสินทรัพย์ไปชำระหนี้ การนำสินทรัพย์มาแบ่งปันให้กับผู้เป็นเจ้าของ เป็นต้น ทั้งนี้ทรัพยากรนั้นอาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ เช่น ลูกหนี้ ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เป็นต้น

จากคำนิยามข้างต้น จะเห็นได้ว่าสินทรัพย์ของกิจการไม่จำเป็นต้องเป็นทรัพยากรที่กิจการมีกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย แต่กิจการสามารถควบคุมประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากทรัพยากรนั้น ในกรณีนี้ทรัพยากรนั้นถือเป็นสินทรัพย์ของกิจการ เช่น สินทรัพย์ภายใต้สัญญาเช่าการเงินทางด้านการเช่า เป็นต้น

ดังนั้น สินทรัพย์เป็นสิ่งที่มีความหรือไม่มีตัวตนอันมีมูลค่าซึ่งบุคคลหรือกิจการเป็นเจ้าของ หรือมีสิทธิครอบครอง โดยถูกต้องตามกฎหมาย แบ่งออกเป็น

1. สินทรัพย์หมุนเวียน (Current Assets) หมายถึง สินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย

1.1 สินทรัพย์นั้นเป็นเงินสด หรือรายการเทียบเท่าเงินสดซึ่งไม่มีข้อจำกัดในการใช้

1.2 กิจการมีวัตถุประสงค์หลักที่จะถือสินทรัพย์ไว้เพื่อการค้าหรือถือไว้ในระยะสั้น และกิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากสินทรัพย์นั้นภายใน 12 เดือน นับจากวันที่ในงบฐานะการเงิน

1.3 กิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากสินทรัพย์นั้นภายในรอบระยะเวลาดำเนินงานตามปกติ หรือกิจการมีสินทรัพย์นั้นไว้เพื่อขาย หรือเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานตามปกติ

2. สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (Non-current Assets) หมายถึง สินทรัพย์ที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของสินทรัพย์หมุนเวียน ให้จัดเป็นประเภทสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ได้แก่ เงินลงทุนระยะยาว ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน

ตัวอย่างที่ 1.1 ▶ สินทรัพย์ของ นางสาวฐิติมา ฐิโนทัย มีสินทรัพย์ดังนี้

เงินสด 6,500 บาท เงินฝากธนาคาร 200,000 บาท รถยนต์ 480,000 บาท
อาคาร 1,200,000 บาท ที่ดิน 3,000,000 บาท

ดังนั้น สินทรัพย์ของบุคคลธรรมดา คือ นางสาวฐิติมา ฐิโนทัย มีดังนี้

เงินสด	6,500 บาท	} สินทรัพย์หมุนเวียน
เงินฝากธนาคาร	200,000 บาท	
รถยนต์	480,000 บาท	
อาคาร	1,200,000 บาท	} สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน
ที่ดิน	<u>3,000,000 บาท</u>	
รวม	<u>4,886,500 บาท</u>	

ตัวอย่างที่ 1.2 ▶ จากตัวอย่างที่ 1.1 นางสาวฐิติมา ฐิโนทัย จะทำการประกอบกิจการค้าโดยเปิดกิจการธุรกิจซักอบรีด ชื่อร้านผ้าหอม ได้นำสินทรัพย์ที่ตนมีอยู่ไปลงทุนในกิจการค้า ทำให้สินทรัพย์ที่นำไปลงทุนนั้นเป็นของกิจการร้านผ้าหอม ซึ่งแยกต่างหากจากสินทรัพย์ส่วนตัว แต่มีนางสาวฐิติมา ฐิโนทัย เป็นเจ้าของ เช่น นางสาวฐิติมา ฐิโนทัย ได้นำสินทรัพย์ที่มีอยู่ไปลงทุนดังนี้

เงินสด	6,500	บาท
เงินฝากธนาคาร	200,000	บาท
อาคาร	<u>1,200,000</u>	บาท
รวม	<u>1,406,500</u>	บาท

หลังจากนำสินทรัพย์ส่วนตัวไปลงทุนแล้ว นางสาวฐิติมา ฐิโนทัย มีสินทรัพย์ส่วนตัวคงเหลือดังนี้

รถยนต์	480,000	บาท
ที่ดิน	<u>3,000,000</u>	บาท
รวม	<u>3,480,000</u>	บาท

ในการประกอบกิจการค้า เจ้าของกิจการจะต้องนำเอาสินทรัพย์ต่าง ๆ มาลงทุน ซึ่งการบัญชีจะทำให้เจ้าของกิจการทราบว่าการดำเนินกิจการนั้นมีกำไรหรือขาดทุน ถ้ากิจการมีสินทรัพย์มากขึ้น แสดงว่ากิจการมีกำไร ถ้ามูลค่าของสินทรัพย์ต่ำลงแสดงว่าการดำเนินกิจการมีผลขาดทุน เช่น นางสาวฐิติมา ฐิโนทัย ได้นำสินทรัพย์มาลงทุนเป็นมูลค่า 1,406,500 บาท หลังจากได้ดำเนินธุรกิจจบบริบูรณ์แล้ว ปรากฏว่ามีสินทรัพย์ต่าง ๆ ดังนี้

เงินสด	26,500	บาท
เงินฝากธนาคาร	200,000	บาท
อาคาร	<u>1,200,000</u>	บาท
รวม	1,426,500	บาท
มูลค่าของสินทรัพย์วันที่เริ่มกิจการ	<u>1,406,500</u>	บาท
สินทรัพย์เพิ่มขึ้นจากวันที่เริ่มกิจการ	<u>20,000</u>	บาท

แสดงว่ากิจการร้านผ้าห่มของนางสาวฐิติมา ฐิโนทัย มีผลกำไร 20,000 บาท

1.1.3 ความหมายของหนี้สิน

หนี้สิน (Liabilities) หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต เช่น การซื้อสินค้าหรือบริการเป็นเงินเชื่อ การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน การขายสินค้าพร้อมกับการรับประกัน ภายหลังการขาย เป็นต้น โดยที่กิจการคาดว่าจะสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตจากการชำระภาระผูกพันนั้น ซึ่งการชำระภาระผูกพันนั้นอาจเกิดขึ้นได้หลายลักษณะ เช่น การจ่ายเงินสด การโอนสินทรัพย์อื่น การให้บริการ การเปลี่ยนภาระผูกพันเดิมเป็นภาระผูกพันใหม่ การแปลงหนี้เป็นทุน เป็นต้น ทั้งนี้ตัวอย่างรายการหนี้สิน เช่น เจ้าหนี้การค้า เงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน ประมาณการหนี้สินจากการรับประกันสินค้า เป็นต้น แบ่งออกเป็น

1. **หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities)** หมายถึง หนี้สินที่ต้องจัดเป็นประเภทหมุนเวียน เมื่อ

1.1 หนี้สินนั้นถึงกำหนดชำระภายใน 12 เดือน นับจากวันที่ในงบฐานะการเงิน

1.2 กิจการคาดว่าจะชำระหนี้สินนั้นคืนภายในรอบระยะเวลาดำเนินงานปกติ

2. หนี้สินไม่หมุนเวียน (Non-current Liabilities) หมายถึง หนี้สินที่ต้องจัดเป็นประเภท หนี้สินไม่หมุนเวียน เมื่อ

2.1 หนี้สินไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของหนี้สินหมุนเวียน

2.2 หนี้สินระยะยาวที่จะครบกำหนดชำระเกินจากวันที่ในงบฐานะการเงินเป็นหนี้สินไม่หมุนเวียน และเข้าเงื่อนไขทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

1) เงื่อนไขในการชำระหนี้เดิมมีระยะเวลาเกินกว่า 12 เดือน

2) กิจการมีความประสงค์ที่จะชำระหนี้โดยการก่อหนี้ระยะยาวใหม่

3) มีหลักฐานสนับสนุนความประสงค์ตามข้อ 2) ในรูปของสัญญาชำระหนี้ การก่อหนี้ใหม่ การต่ออายุหนี้หรือการปรับกำหนดการชำระหนี้ใหม่ซึ่งเสร็จสมบูรณ์ก่อนที่งบการเงินจะได้รับการอนุมัติ

2.3 สัญญากู้ยืมที่มีเงื่อนไขให้ต้องชำระคืนเงินกู้ในทันที หากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่วางไว้ กิจการ จะต้องจัดเป็นหนี้สินไม่หมุนเวียน

ตัวอย่างที่ 1.3 ▶ หนี้สินของบุคคลธรรมดา เช่น นางสาวจิตติมา ฐิโนทัย มีหนี้สินดังนี้

เจ้าหนี้การค้า – บ. ชักสะอาด	3,500	บาท
เจ้าหนี้การค้า – นางวาณี	2,000	บาท
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร	1,000	บาท
เจ้าหนี้ – เงินกู้	<u>20,000</u>	บาท
รวม	<u>26,500</u>	บาท

สมมติว่านางสาวจิตติมา ฐิโนทัย มีเงินสด 30,000 บาท จะต้องมีการะในการชำระหนี้ให้ บ. ชักสะอาด และนางวาณีต้องนำเงินเข้าบัญชีเพื่อชำระหนี้เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร และชำระหนี้เงินกู้รวมทั้งสิ้น 26,500 บาท เงินสดที่เหลือ 3,500 บาท จึงเป็นของนางสาวจิตติมา ฐิโนทัย

ตัวอย่างที่ 1.4 ▶ หนี้สินของกิจการร้านค้าหอม มีดังนี้

ค่าเช่าค้างจ่าย	4,000	บาท
ค่าโฆษณาปล่อยหน้า	2,000	บาท
เจ้าหนี้การค้า		
เจ้าหนี้ – บ. ชักสะอาด	3,500	บาท
เจ้าหนี้ – นางวาณี	<u>2,000</u>	5,500 บาท
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร	101,000	บาท
เจ้าหนี้ – เงินกู้	<u>220,000</u>	บาท
รวม	<u>332,500</u>	บาท

สมมติว่าร้านผ้าหอมมีเงินสด 360,000 บาท และมีการะในการชำระหนี้ดังรายละเอียดข้างต้น เป็นจำนวน 332,500 บาท เงินสดที่เหลือ 27,500 บาท จึงเป็นของร้าน

1.1.4 ความหมายของส่วนของเจ้าของหรือทุน

ส่วนของเจ้าของ (Owner's Equity) หรือทุน (Proprietorship) หมายถึง ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการหลังจากหักหนี้สินทั้งหมดออกแล้ว เช่น หุ้นสามัญ กำไรสะสม เป็นต้น ทั้งนี้มูลค่าของส่วนของเจ้าของในงบฐานะการเงินมักไม่เท่ากับราคาตลาดของหุ้นทั้งหมดที่อยู่ในมือของผู้ถือหุ้น เนื่องจากการวัดมูลค่าของส่วนของเจ้าของขึ้นอยู่กับ การวัดมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินในงบฐานะการเงิน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้แสดงด้วยราคาตลาดของสินทรัพย์และหนี้สินนั้น

ตัวอย่างที่ 1.5 ▶ ร้านผ้าหอมมีนางสาวฐิติมาเป็นเจ้าของ มีสินทรัพย์และทุนดังนี้

เงินสด	10,500	บาท
เงินฝากธนาคาร	700,000	บาท
ลูกหนี้	6,000	บาท
วัสดุสำนักงาน	5,000	บาท
อุปกรณ์จักรรีด	4,000	บาท
อาคาร	1,345,500	บาท
ที่ดิน	<u>2,500,000</u>	บาท
รวม	<u>4,571,000</u>	บาท

ส่วนของเจ้าของ :
ทุน - นางสาวฐิติมา 4,571,000 บาท

จากตารางด้านขวามือ ทุน - นางสาวฐิติมา = 4,571,000 บาท

ดังนั้น ส่วนของเจ้าของร้านผ้าหอมมีจำนวน 4,571,000 บาท

ตัวอย่างที่ 1.6 ▶ สมมติว่าร้านผ้าหอมซื้อเครื่องตกแต่งเป็นเงินเชื่อจากร้านเฟอร์ชอป จำนวน 20,000 บาท

เงินสด	10,500	บาท
เงินฝากธนาคาร	700,000	บาท
ลูกหนี้	6,000	บาท
วัสดุสำนักงาน	5,000	บาท
เครื่องตกแต่ง	20,000	บาท
อุปกรณ์จักรรีด	4,000	บาท
อาคาร	1,345,500	บาท
ที่ดิน	<u>2,500,000</u>	บาท
รวม	<u>4,591,000</u>	บาท

หนี้สิน :
เจ้าหนี้ - ร้านเฟอร์ชอป 20,000 บาท

=

ส่วนของเจ้าของ :
ทุน - นางสาวฐิติมา 4,571,000 บาท

จากตารางด้านขวามือ ทุน - นางสาวฐิติมา = สินทรัพย์ 4,591,000 - หนี้สิน 20,000 บาท

ดังนั้น ส่วนของเจ้าของร้านผ้าหอม = 4,571,000 บาท

1.2 การเขียนตัวเลขในการบันทึกบัญชี

1. ตัวเลขนิยมเขียนด้วยเลขอารบิก 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9
2. ตัวเลขทุกจำนวนตั้งแต่ 3 หลักขึ้นไปให้ใส่เครื่องหมาย “,” (จุลภาค) โดยนับจากจุดทศนิยมไปทางซ้ายมือทุก 3 ตัว เช่น 31,000.50 บาท
450,000.81 บาท
596,452,000.75 บาท
3. การเขียนตัวเลขลงในช่องจำนวนขีดเส้นแบ่งช่องบาทและช่องสตางค์เสมอ

ผิด

จำนวนเงิน	
บาท	สต.
1,600	50
400	50
135,750	50

ถูก

จำนวนเงิน	
บาท	สต.
1,600	50
400	50
135,750	50

4. จำนวนสตางค์ให้เขียนลงในช่องสตางค์ ถ้าไม่มีเศษสตางค์ให้ใช้เครื่องหมาย “-” หรือเขียน “00” ก็ได้ แต่ที่นิยมมักจะเขียน “-” มากกว่า
5. เขียนตัวเลขให้ตรงหลักเสมอ เช่น หลักหน่วยตรงกับหลักหน่วย หลักสิบตรงกับหลักสิบ หลักร้อยตรงกับหลักร้อย

4.

จำนวนเงิน	
บาท	สต.
5,400	-
6,000	-
4,500	-

5.

จำนวนเงิน	
บาท	สต.
1,600	50
400	50
135,750	50

6. ถ้าเขียนตัวเลขผิดให้ใช้ไม้บรรทัดวางแล้วใช้ปากกาขีดฆ่า โดยขีดเส้นขนานลงบนเลขที่ผิดทั้งจำนวน โดยเขียนตัวเลขที่ถูกไว้เหนือตัวเลขที่ผิด และจะต้องเขียนชื่อของผู้ที่ขีดฆ่ากำกับไว้ทุกครั้งดังตัวอย่าง

ผิด

จำนวนเงิน	
บาท	สต.
1,600	50
400	50
135,750	50

๗

ถูก

จำนวนเงิน	
บาท	สต.
1,600	50
400	50
135,570	50
135,750	50

๗

7. การเขียนวัน เดือน ปี ตามวิธีการของบัญชี ให้ปฏิบัติดังนี้

7.1 การเขียนวัน เดือน ปี ในรูปแบบของบัญชีจะต้องเขียนปี พ.ศ. เดือน วันที่
แต่เวลาอ่านให้เรียงลำดับวันที่ เดือน ปี

7.2 ถ้าอยู่ในหน้าเดียวกันให้เขียน พ.ศ. เพียงครั้งเดียวลงในช่อง พ.ศ. ของทุกหน้า

7.3 วัน ให้เขียนวันที่เรียงตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน – หลัง ดังตัวอย่าง

มกราคม	-	ม.ค.	กุมภาพันธ์	-	ก.พ.
มีนาคม	-	มี.ค.	เมษายน	-	เม.ย.
พฤษภาคม	-	พ.ค.	มิถุนายน	-	มิ.ย.
กรกฎาคม	-	ก.ค.	สิงหาคม	-	ส.ค.
กันยายน	-	ก.ย.	ตุลาคม	-	ต.ค.
พฤศจิกายน	-	พ.ย.	ธันวาคม	-	ธ.ค.

7.4 การเขียนเดือน นิยมเขียนอักษรย่อของแต่ละเดือน ถ้าอยู่ในเดือนเดียวกันให้เขียนเดือนเพียงครั้งเดียวในแต่ละหน้าบัญชี การเขียนตัวย่อของเดือนต่าง ๆ ที่ถูกต้อง ดังนี้

พ.ศ. 25XX	
เดือน	วันที่
ม.ค.	1
	7
	10
	15

1.3

สมการบัญชี

สมการบัญชี (Accounting Equation) คือ สมการที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น (ทุน) ซึ่งจะแสดงความสมดุลกันอยู่เสมอ สมการบัญชีสามารถเขียนได้ดังนี้

1. **กิจการที่ไม่มีหนี้สิน** สมการจะเป็นดังนี้

$$\text{สินทรัพย์} = \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น (ทุน)}$$

2. **กิจการที่มีหนี้สิน** สมการจะเป็นดังนี้

$$\text{สินทรัพย์} = \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น (ทุน)}$$

$$\text{Assets} = \text{Liabilities} + \text{Owner's Equity}$$

$$A = L + OE$$

กิจการสามารถใช้สมการบัญชีคำนวณหาสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นได้

ตัวอย่างที่ 1.7

▶ กิจการของร้านผ้าห่ม มีสินทรัพย์และหนี้สินดังนี้

เงินสด	10,500	บาท
เงินฝากธนาคาร	700,000	บาท
ลูกหนี้	6,000	บาท
เครื่องตกแต่ง	20,000	บาท
อุปกรณ์จักรรีด	4,000	บาท
อาคาร	1,345,500	บาท
ที่ดิน	<u>2,500,000</u>	บาท
รวม	<u>4,586,000</u>	บาท

=

หนี้สิน :	
เจ้าหนี้ - ร้านเฟอร์ชอบ	20,000 บาท
ส่วนของผู้ถือหุ้น :	
ทุน - นางสาววิติมา	

วิธีคำนวณหาทุน – นางสาวฐิติมา

$$\begin{aligned}
 \text{สมการบัญชี} \quad A &= L + OE \\
 \text{แทนค่า} \quad 4,586,000 &= 20,000 + OE \\
 OE &= 4,586,000 - 20,000 \\
 &= 4,566,000 \\
 \text{ทุน – นางสาวฐิติมา} &= 4,566,000 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

ตัวอย่างที่ 1.8 ▶ กิจกรรมร้านผ้าห่ม มีสินทรัพย์และส่วนของผู้ถือหุ้น ดังนี้

เงินสด	10,500	บาท
เงินฝากธนาคาร	700,000	บาท
ลูกหนี้	6,000	บาท
เครื่องตกแต่ง	20,000	บาท
อุปกรณ์สำนักงาน	4,000	บาท
อาคาร	1,345,500	บาท
ที่ดิน	<u>2,500,000</u>	บาท
รวม	<u>4,586,000</u>	บาท

=

หนี้สิน :
เจ้าหนี้ – ร้านเฟอร์ชอป

ส่วนของผู้ถือหุ้น :
ทุน – นางสาวฐิติมา 4,555,000 บาท

วิธีคำนวณหาหนี้สินของร้านผ้าห่ม

$$\begin{aligned}
 \text{สมการบัญชี} \quad A &= L + OE \\
 \text{แทนค่า} \quad 4,586,000 &= L + 4,555,000 \\
 L &= 4,586,000 - 4,555,000 \\
 &= 31,000 \\
 \text{เจ้าหนี้} &= 31,000 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

ดังนั้น ร้านผ้าห่มมีหนี้สิน คือ เจ้าหนี้ – เฟอร์ชอป จำนวน 31,000 บาท

ตัวอย่างที่ 1.9 ▶ กิจกรรมของร้านผ้าห่ม มีสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น ดังนี้

เงินสด	10,500	บาท
เงินฝากธนาคาร	700,000	บาท
ลูกหนี้	6,000	บาท
เครื่องตกแต่ง	20,000	บาท
อุปกรณ์ซักรีด	4,000	บาท
อาคาร	1,345,500	บาท
ที่ดิน	?	บาท

=

หนี้สิน :
เจ้าหนี้ – ร้านเฟอร์ชอป 10,000 บาท

ส่วนของผู้ถือหุ้น :
ทุน – นางสาวฐิติมา 4,555,000 บาท

วิธีคำนวณหาส่วนของผู้เจ้าของร้านผ้าหอม (ที่ดิน)

สมการบัญชี	A	=	L + OE
แทนค่า	A	=	10,000 + 4,555,000
	A	=	4,565,000 บาท
สินทรัพย์		=	4,565,000 บาท

หัก

เงินสด	10,500	บาท
เงินฝากธนาคาร	700,000	บาท
ลูกหนี้	6,000	บาท
เครื่องตกแต่ง	20,000	บาท
อุปกรณ์จักร	4,000	บาท
อาคาร	<u>1,345,500</u>	<u>2,086,000</u> บาท
ที่ดิน		<u>2,479,000</u> บาท
ดังนั้น	ร้านผ้าหอมมีที่ดินซึ่งเป็นส่วนของผู้เจ้าของ จำนวน 2,479,000 บาท	

1.4 ยอดสมดุลแสดงในงบฐานะการเงิน

1.4.1 ความหมายของงบฐานะการเงิน

ตามศัพท์บัญญัติของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ หมายถึง งบสรุปยอดดุลเดบิตและยอดดุลเครดิตหลังจากปิดบัญชีตามหลักการบัญชีแล้ว งบนี้แสดงฐานะการเงินของบุคคลหรือกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งว่ามีสินทรัพย์ หนี้สินประเภทใด เป็นมูลค่าเท่าไร และมีเงินทุนเท่าใด

ตามความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า **งบฐานะการเงิน (Statement of Financial Position)** หมายถึง รายงานที่แสดงให้เห็นฐานะทางการเงินของบุคคลหรือกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งว่ามีสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของเป็นจำนวนเท่าใด

สินทรัพย์ที่ปรากฏในงบฐานะการเงิน ณ วันใดวันหนึ่งจะมีจำนวนเท่ากับผลรวมของจำนวนหนี้สินทั้งหมดกับส่วนของผู้เจ้าของกิจการ ซึ่งอาศัยหลักของสมการบัญชี ดังนี้

สินทรัพย์ = หนี้สิน + ส่วนของผู้เจ้าของ (ทุน)

Assets = Liabilities + Owner's Equity

A = L + OE

ดังนั้น การแสดงความสมดุลระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของ นอกจากแสดงในรูปแบบสมการบัญชีแล้ว สามารถนำมาจัดทำในรูปแบบของงบฐานะการเงินได้ด้วย

การจัดประเภทของรายการในงบฐานะการเงิน แบ่งออกได้ 3 ส่วน ได้แก่

1. สินทรัพย์ (Assets) แบ่งออกเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน และสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน
2. หนี้สิน (Liabilities) แบ่งออกเป็นหนี้สินหมุนเวียน และหนี้สินไม่หมุนเวียน
3. ส่วนของผู้เจ้าของ (Owner's Equity) ได้แก่ ทุนและการถอนเงินไปใช้ส่วนตัว

1.4.2 ประเภทของงบฐานะการเงิน

งบฐานะการเงินแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. **งบฐานะการเงินแบบบัญชี** มีรูปแบบบัญชีแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ทางด้านซ้ายมือของงบฐานะการเงินจะแสดงสินทรัพย์ ทางด้านขวามือจะแสดงหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น ดังนี้

ร้าน.....

งบฐานะการเงิน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25XX

สินทรัพย์	หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น
-----------	-----------------------------

วิธีการจัดทำงบฐานะการเงินแบบบัญชี มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ห้างงบฐานะการเงินมี 3 บรรทัด ได้แก่

- เขียนชื่อบุคคลหรือกิจการที่เป็นเจ้าของงบฐานะการเงิน
- มีคำว่า **งบฐานะการเงิน**
- วัน เดือน ปี ที่จัดทำงบฐานะการเงิน เพื่อแสดงฐานะการเงิน ณ วันใดวันหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 2 ส่วนของสินทรัพย์ให้แสดงสินทรัพย์ต่าง ๆ ภายใต้วหัวข้อ **สินทรัพย์** ทางด้านซ้ายมือ

ขั้นตอนที่ 3 ส่วนของหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นให้แสดงภายใต้วหัวข้อ **หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น**

ทางด้านขวามือ

ขั้นตอนที่ 4 รวดยอดงบฐานะการเงินให้เท่ากันทั้งสองด้าน โดยแสดงยอดรวมทั้งสองด้านอยู่บนบรรทัดเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 1.10 ▶ งบฐานะการเงินแบบบัญชี

ร้านผ้าหอม

งบฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 สิงหาคม 25xx

สินทรัพย์		หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	
<u>สินทรัพย์หมุนเวียน</u>		<u>หนี้สินหมุนเวียน</u>	
เงินสด	10,500	เจ้าหนี้ – เพอร์ซอล	20,000
ลูกหนี้	6,000	<u>ส่วนของผู้ถือหุ้น</u>	
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	16,500	ทุน – จิตติมา	1,366,000
<u>สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน</u>			
เครื่องตกแต่ง	20,000		
อุปกรณ์สำนักงาน	4,000		
อาคาร	1,345,500		
รวมสินทรัพย์	1,386,000	รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	1,386,000

2. งบฐานะการเงินแบบรายงาน วิธีการจัดทำงบฐานะการเงินแบบรายงาน มีขั้นตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 ห้างฐานะการเงินมี 3 บรรทัด ได้แก่

- เขียนชื่อบุคคลหรือกิจการที่เป็นเจ้าของงบฐานะการเงิน
- มีคำว่า **งบฐานะการเงิน**
- วัน เดือน ปี ที่จัดทำงบฐานะการเงิน เพื่อแสดงฐานะการเงิน ณ วันใดวันหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 2 ส่วนของสินทรัพย์ให้แสดงสินทรัพย์ต่าง ๆ ภายใต้วัดชื่อ **สินทรัพย์** ไว้ตอนบน และรวมยอดสินทรัพย์

ขั้นตอนที่ 3 ส่วนของหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นจะแสดงเป็นรายการต่อจากสินทรัพย์

ขั้นตอนที่ 4 รวมยอดงบฐานะการเงินด้านหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งยอดรวมจะเท่ากับยอดรวมสินทรัพย์

ตัวอย่างที่ 1.11 ▶ งบฐานะการเงินแบบรายงาน

ร้านผ้าหอม

งบฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 สิงหาคม 25xx

สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน

เงินสด	10,500
ลูกหนี้	<u>6,000</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	16,500

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

เครื่องตกแต่ง	20,000
อุปกรณ์ซักรีด	4,000
อาคาร	<u>1,345,500</u>
รวมสินทรัพย์	<u>1,386,000</u>

หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

หนี้สินหมุนเวียน

เจ้าหนี้ – เพอร์ซอป	20,000
---------------------	--------

ส่วนของผู้ถือหุ้น

ทุน – จิตติมา	<u>1,366,000</u>
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>1,386,000</u>